

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลฮ่องชัยพัฒนา
อำเภอฮ่องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

จัดทำโดย

นายทินวัฒน์ วงศ์มาศ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

สำนักงานเกษตรอำเภอฮ่องชัย
อำเภอฮ่องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลห้วยชัยพัฒนา อำเภอห้วยชัย จังหวัดกาฬสินธุ์นี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยชัยพัฒนา อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลห้วยชัยพัฒนาขึ้นและยั่งยืนสืบไป

นายทินวัฒน์ วงศ์มาศ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยชัย

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญรูป

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑

๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

๑

๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

๑

๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

๒

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๓

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่

๓

๑.๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

๓

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๔

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ ฤดูกาล สถิติปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ

๔

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

๔

๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

๔

๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

๕

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

๕

๑.๕.๒ พื้นที่ชลประทาน

๖

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๖

๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

๖

๑.๖.๓ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

๗

๑.๖.๕ การศึกษา

๗

๑.๖.๖ สาธารณสุข

๗

๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

๘

๑.๖.๘ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

๑๑

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๑๒

๑.๗.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาค

๑๒

เกษตร อุตสาหกรรม ชุมชนเมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลห้วยชัยพัฒนา	๑๓
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๑๓
๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่	๑๓
๒.๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๑๗
๒.๒ การวิเคราะห์ SWOT	๑๗
๒.๓ การจัดทำ TOWS Matrix	๑๘
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๒๐
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๒๐
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๒๐
๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๒๐
๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์	๒๐
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลห้อยชัยพัฒนา อำเภอยะรัง จังหวัดกาฬสินธุ์	๒
ตารางที่ ๒ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลห้อยชัยพัฒนา อำเภอยะรัง จังหวัดกาฬสินธุ์	๗
ตารางที่ ๓ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลห้อยชัยพัฒนา อำเภอยะรัง จังหวัดกาฬสินธุ์	๑๑
ตารางที่ ๔ ปฏิทินการปลูกข้าว	๑๔
ตารางที่ ๕ การวิเคราะห์ SWOT	๑๗
ตารางที่ ๖ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลห้อยชัยพัฒนา อำเภอยะรัง จังหวัดกาฬสินธุ์	๑๘

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์	๑
ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ	๒
ภาพที่ ๓ ชุมชนในเขตตำบลหนองชัยพัฒนา	๕
ภาพที่ ๔ เส้นทางคมนาคม	๕
ภาพที่ ๕ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๒
ภาพที่ ๖ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว	๑๔

บทที่ ๑

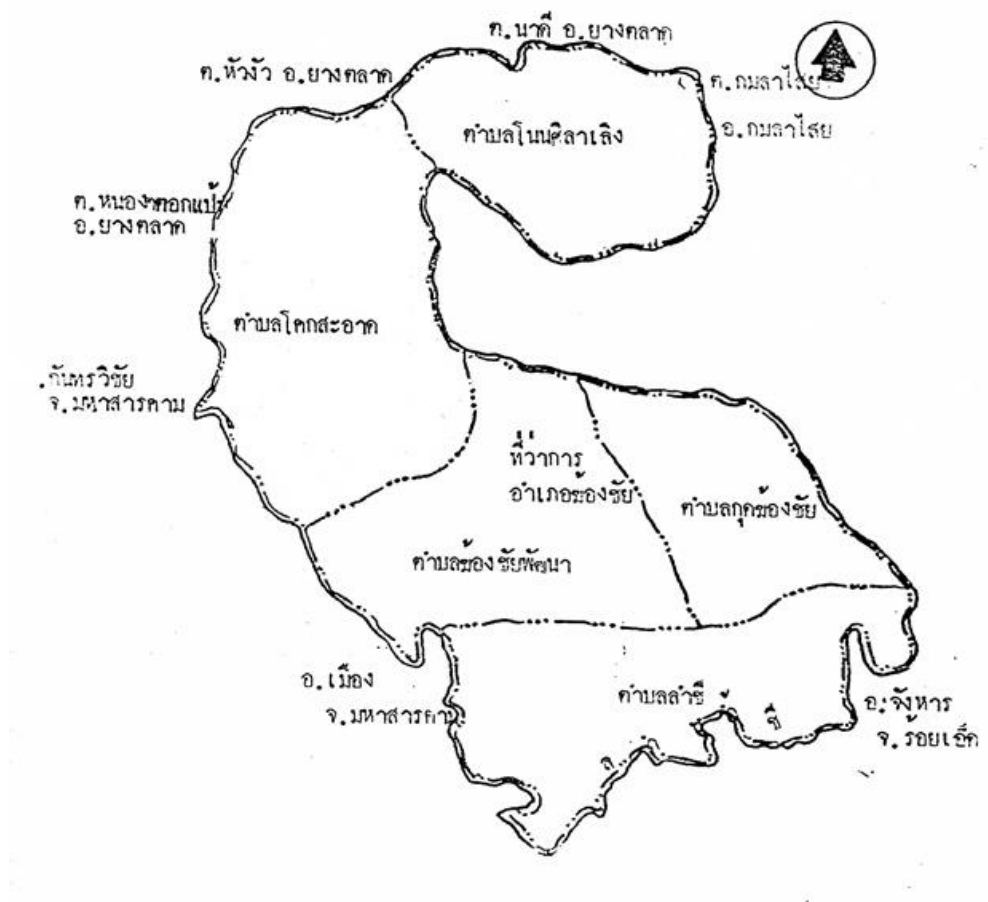
ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลห้องชัยพัฒนาเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอห้องชัยอยู่ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์
ประมาณ ๓๒ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ ๔๕ นาที มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๗,๗๗๔ ไร่

- พื้นที่ทำนา	๑๒,๒๘๙	ไร่
- พื้นที่ทำสวน	๑๖๐	ไร่
- พื้นที่ทำไร่	๔๙๐	ไร่
- พื้นที่เลี้ยงสัตว์	๔๒๑	ไร่
- ที่อยู่อาศัย	๓,๙๐๕	ไร่
- อื่นๆ	๑๐๙	ไร่

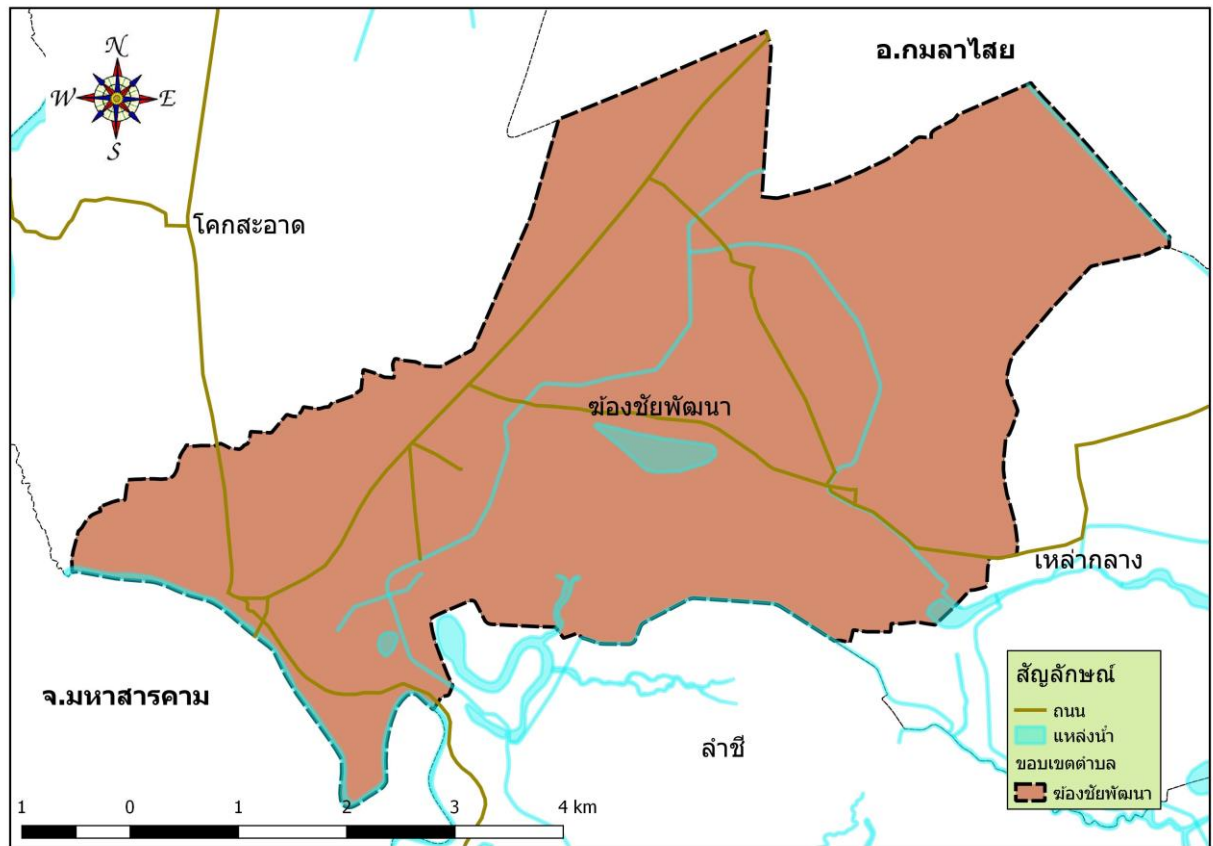

ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

มีอาณาเขตติดต่อกับตำบล และอำเภอใกล้เคียง ดังนี้
ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลลำชี อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเหล่ากลาง อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลโคกสะอาด อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ

๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลฆ้องชัยพัฒนา อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองของเทศบาลตำบลฆ้องชัยพัฒนา (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลฆ้องชัยพัฒนา อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
๑	บ้านท่าแห่	นายประสิทธิ์ นามทอง	๐๙๔-๕๓๒๒๗๗	ผู้ใหญ่บ้าน
๒	บ้านดอนแคน	นางสังข์ทอง ภาณุรักษ์	๐๙๕-๓๔๒๕๕๘๙	ผู้ใหญ่บ้าน
๓	บ้านกุดฆ้อง	นางบุญน้อม นิลวงค์	๐๘๑-๓๒๐๓๒๖	กำนัน
๔	บ้านโนนเขวา	นายธนภัทร พลเรือง	๐๘๓-๔๖๘๙๖๕๔	ผู้ใหญ่บ้าน
๕	บ้านโนนเขวา	นายสุวิทย์ สังฆสอน	๐๙๐-๒๖๙๐๖๕๔	ผู้ใหญ่บ้าน
๖	บ้านเหล่าใหญ่	นายสมศักดิ์ นาสินสง	๐๙๐-๓๔๖๑๕๖๖	ผู้ใหญ่บ้าน
๗	บ้านเหล่าแดง	นางฉวีวรรณ พันธุ์นิล	๐๙๓-๔๒๐๘๒๗๗	ผู้ใหญ่บ้าน
๘	บ้านกุดฆ้องชัย	นายชยธร ไชยคำภา	๐๖๓-๘๕๕๕๕๔๘	ผู้ใหญ่บ้าน
๙	บ้านน้อยสามชัย	นายพนล ลากุลเพ็ญ	๐๘๓-๑๒๖๘๗๓๖	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๐	บ้านท่าแห่	นายนคร โพธิ์ชัย	๐๘๙-๖๑๙๕๕๒๒	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๑	บ้านขาด	นายประเทือง วิมาณย์	๐๘๗-๒๓๖๕๒๖๑	ผู้ใหญ่บ้าน

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอฆ้องชัย กรมการปกครอง (ปี ๖๖)

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่

มีประเทศมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มเหมาะสมในการทำนา อยู่ในเขตชลประทานลำปาว มีแหล่ง น้ำขนาดใหญ่ สามารถกักเก็บน้ำได้ตลอดปี นอกจากนี้ยังมีหนองบึงกระจายอยู่ทั่วไปตามหมู่บ้าน ต่างๆ

๑.๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดินที่ ๔

ได้แก่ ชุดดินบางมูลนาก (Ban) ชุดดินบางปะอิน (Bin) ชุดดินชัยนาท (Cn) ชุดดิน ชุมแสง (Cs) ชุดดินพิมาย (Pm) ชุดดินราชบุรี (Rb) ชุดดินสระบุรี (Sb) ชุดดินสิงห์บุรี (Sin) ชุดดินศรี สงคราม (Ss) ชุดดินท่าพล (Tn) ชุดดินท่าเรือ (Tr) หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ใน กลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะสำคัญของดิน กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าที่มีอายุน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง กลุ่มชุดดินที่ ๗

ได้แก่ ชุดดินเดิมบาง (Db) ชุดดินน่าน (Na) ชุดดินนครปฐม (Np) ชุดดินผักกาด (Pat) ชุดดินสุโขทัย (Skt) ชุดดินท่าตูม (Tt) ชุดดินอุตรดิตถ์ (Utt) และชุดดินระโนด (Ran)

ลักษณะสำคัญของดิน กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดิน เป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง กลุ่มชุดดินที่ ๑๕

ได้แก่ ชุดดินหล่มสัก (La) ชุดดินแม่สาย (Ms) และชุดดินแม่ทะ (Mta) ลักษณะสำคัญของดิน กลุ่มดินทรายแฉะลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดินเป็นกลางหรือเป็น ด่าง การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง กลุ่มชุดดินที่ ๓๓

ได้แก่ ชุดดินดงยางเอน (Don) ชุดดินกำแพงเพชร (Kp) ชุดดินกำแพงแสน (Ks) ชุด ดินลำสนธิ (Ls) ชุดดินน้ำดุก (Nd) ชุดดินธาตุพนม (Tp) และชุดดินตะพานหิน (Tph)

ลักษณะสำคัญของดิน กลุ่มดินทรายแฉะละเอียดหรือดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิด จากตะกอนแม่น้ำหรือตะกอนน้ำพารูปพัด ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดี ถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

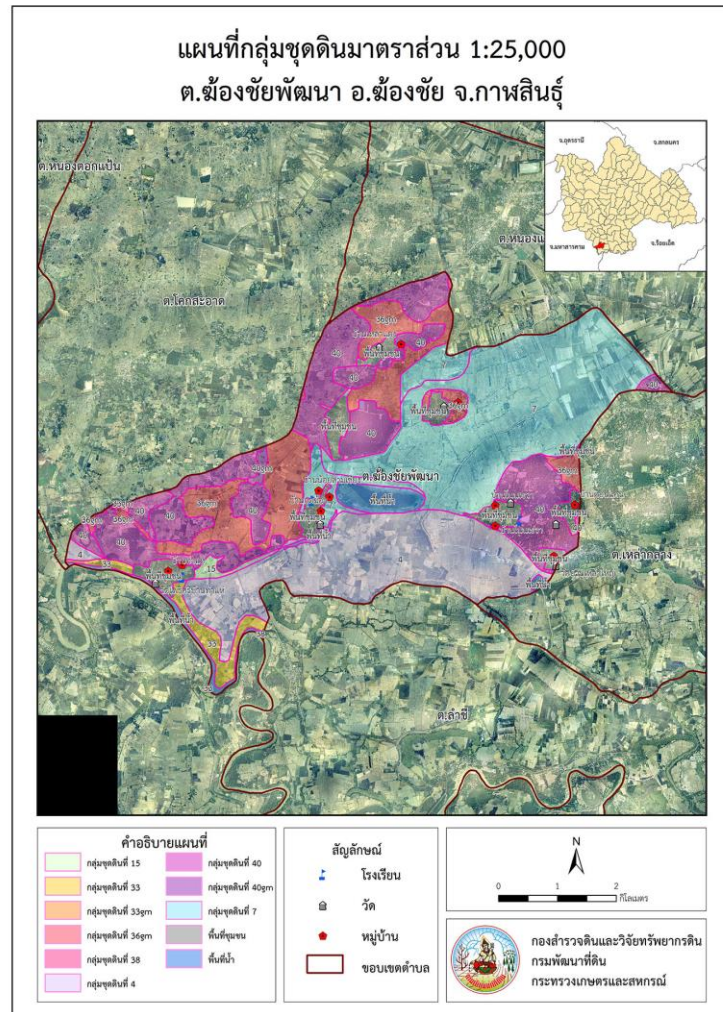
กลุ่มชุดดินที่ ๓๘

ได้แก่ ชุดดิน เชียงใหม่ (Cm) ชุดดินพลบุรี (Chp) ดอนเจดีย์ (Dc) ป่าสัก (Pa) ไทรงาม (Sg) ท่าม่วง (Tm)

ลักษณะสำคัญของดิน กลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนริมแม่น้ำ มี ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลางการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ได้แก่ ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินชุมพวง (Cpg) ชุดดินหุบกระพง (Hg) ชุดดินห้วย แดง (Ht) ชุดดินสันป่าตอง (Sp) และชุดดินยางตลาด (Yl)

ลักษณะสำคัญของดิน กลุ่มดินร่วนหยาบลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าหรือ วัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความ อุดมสมบูรณ์ต่ำ

ภาพที่ ๓ ชุดดินในเขตตำบลห้วยชัยพัฒนา
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ ฤดูกาล ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิเฉลี่ย ๓๓ องศาเซลเซียส
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๗ องศาเซลเซียส
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๒ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝน ๖๕ มม.

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

มีเส้นทางคมนาคม ติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน เป็นถนนลาดยาง และถนนลูกรังบางช่วง การคมนาคมสะดวกพอสมควร ประชาชนนิยมใช้รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ ส่วนบุคคลเป็นพาหนะเดินทางสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้าน

๑.๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

- แม่น้ำชี ลำห้วยกุดฆ้องชัยลำห้วยกุดซวย

หนอง บึง จำนวน ๑๒ แห่ง ได้แก่

-	หนองบ้าน	ที่ตั้งบ้านเหล่าใหญ่	หมู่ที่ ๗
-	หนองบอน	ที่ตั้งบ้านท่าแห่	หมู่ที่ ๑
-	หนองกุดเป่ง	ที่ตั้งบ้านที่แห่	หมู่ที่ ๑
-	บึงขยอง	ที่ตั้งบ้านน้อยสามเชียง	หมู่ที่ ๙
-	หนองดอนเจ้าปู่	ที่ตั้งบ้านชาด	หมู่ที่ ๑๑
-	หนองบึงโดน	ที่ตั้งบ้านเหล่าใหญ่	หมู่ที่ ๖
-	หนองแดง	ที่ตั้งบ้านเหล่าแดง	หมู่ที่ ๗
-	หนองไฮ	ที่ตั้งบ้านท่าแห่	หมู่ที่ ๑๐
-	หนองแสง	ที่ตั้งบ้านกุดซ้องชัย	หมู่ที่ ๘
-	หนองวัดเก่า	ที่ตั้งบ้านชาด	หมู่ที่ ๑๑
-	หนองสามเหลี่ยม	ที่ตั้งบ้านโนนเขวา	หมู่ที่ ๔
-	หนองเลิง	ที่ตั้งบ้านโนนเขวา	หมู่ที่ ๔

๑.๕.๒ พื้นที่ชลประทาน

พื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่๖ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก พืชที่เกษตรกรปลูกเป็นหลักได้แก่ ข้าวนาปี นาปรัง แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน

พืชเศรษฐกิจ ที่ปลูกในตำบลห้องชัยพัฒนา มีดังนี้

ข้าวนาปี พันธุ์ข้าวนาปีที่เกษตรกรตำบลห้องชัยพัฒนานิยมปลูกมี ๒ พันธุ์คือ ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๐ และพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ข้าวเหนียว กข ๖ คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ข้าวนาปรัง จำแนกตามครัวเรือนที่ปลูกข้าวนาปรัง ในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่าพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากที่สุดคือพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ ชัยนาท ๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ข้าวโพดหวาน จำแนกตามครัวเรือนที่เกษตรกรที่ปลูกในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่าพันธุ์ที่ปลูกมากที่สุดคือพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ซุเปอร์สวีท คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ และใช้พันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ มะม่วง จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบลห้องชัยพัฒนาพบว่าเกษตรกรปลูกพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ แก้ว เขียวเสวย หนองแซง น้ำดอกไม้ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ พริก จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่าเกษตรกรปลูกพันธุ์ส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ และปลูกพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐

พันธุ์สัตว์เศรษฐกิจ ที่เลี้ยงในตำบลห้องชัยพัฒนา มีดังนี้

โคเนื้อ จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ โคลูกผสมพันธุ์บาร์มัน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ และเลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕๐ กระบือ จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐สุกร จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ลาสไวท์ และพันธุ์แลนด์ส คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐๐ และเลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ เป็ดเนื้อ จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ เป็ดเทศพันธุ์บาบาร์ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ และเลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ เป็ดไข่ จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์กากีแคมเบล คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ ไก่พื้นเมืองและลูกผสม จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ ๓๐ การเลี้ยงปลา จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงปลาในตำบลห้องชัยพัฒนา พบว่า เกษตรกรมีการเลี้ยงปลากินพืช ได้แก่ ปลานิล ปลาน้ำ และปลาตะเพียน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐๐ และเลี้ยงปลากินเนื้อได้แก่ ปลาดุก คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐

๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

รายได้ในภาคเกษตร พบมากที่สุดเฉลี่ยในช่วง ๓๐,๐๐๐-๓๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖๖ รองลงมารายได้ เฉลี่ยในช่วง ๒๐,๐๐๐-๒๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๖ และรายได้เฉลี่ยในช่วง ๔๐,๐๐๐-๔๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๓ ตามลำดับ ส่วนรายได้พบน้อยที่สุดเฉลี่ยในช่วง มากกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน/ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๓

****** หมายเหตุ รายได้เฉพาะเป็นเงินสด ส่วนที่เก็บไว้ บริโภคข้าวพันธุ์ และอื่นๆ ไม่ได้นำมา คิดเป็นมูลค่า

รายได้นอกภาคเกษตร พบมากที่สุดได้แก่รายได้เฉลี่ยในช่วง ๒๐,๐๐๐-๒๙,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๖๒ รองลงมาได้แก่รายได้เฉลี่ยในช่วง ๓๐,๐๐๐-๓๙,๐๐๐ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๖ และรายได้เฉลี่ยในช่วง ๑๐,๐๐๐-๑๙,๙๙๙ บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ

๑๔.๓๓ ตามลำดับ และรายได้ที่พบน้อยที่สุดเฉลี่ยในช่วง ๑๕๐,๐๐๐-๒๐๐,๐๐๐ บาท /ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๓

รายจ่ายในภาคเกษตร พบสูงสุดในช่วง ๒๙,๐๐๐ - ๓๙,๓๒๐ บาท/ครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๕๒ รองลงมาได้แก่รายจ่ายในช่วง ๓๐,๐๐๐ - ๕๔,๒๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๓ รายจ่ายที่พบน้อยที่สุดในช่วง ๑๐,๐๐๐ - ๑๙,๙๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๓

๑.๖.๓ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

ตำบลห้วยซึ้งพัฒนา อำเภอห้วยซึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองเทศบาลตำบลห้วยซึ้งพัฒนา จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอห้วยซึ้ง กรมการปกครอง ประจำปี ๒๕๖๑ พบว่ามีประชากร รวมทั้งสิ้น ๖,๓๕๖ คน เป็นชาย ๓,๓๗๐ คน หญิง ๓,๙๘๖ คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๙๑ ครัวเรือน

ตารางที่ ๒ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลห้วยซึ้งพัฒนา อำเภอห้วยซึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนประชากร (คน)			ชื่อผู้นำหมู่บ้าน
			รวม	ชาย	หญิง	
๑	ท่าแห่	๒๒๘	๘๗๔	๔๔๒	๔๓๒	นายประสิทธิ์ นามทอง
๒	ดอนแคน	๑๓๐	๔๓๐	๑๙๒	๒๓๘	นางสังข์ทอง ภาณุรักษ์
๓	กุดซ้อง	๑๘๘	๕๕๕	๒๘๘	๒๖๗	นางบุญน้อม นิลวงค์
๔	โนนเขวา	๑๒๗	๕๐๐	๒๔๓	๒๕๗	นายธนภัทร พลเรือง
๕	โนนเขวา	๑๔๐	๖๘๖	๓๔๕	๓๔๑	นายสุวิทย์ สังขสอน
๖	เหล่าใหญ่	๙๕	๓๘๔	๑๙๐	๑๙๔	นายสมศักดิ์ นาสินสง
๗	เหล่าแดง	๓๕๕	๘๗๗	๔๔๖	๔๓๑	นางฉวีวรรณ พันธุ์นิล
๘	กุดซ้องชัย	๑๙๒	๖๗๙	๓๒๔	๓๕๕	นายชยธร ไชยคำภา
๙	น้อยสามเชียง	๓๓	๑๑๖	๕๔	๖๒	นายพนอด ลากุลเพี้ย
๑๐	ท่าแห่	๒๔๘	๗๓๐	๓๖๐	๓๗๐	นายนคร โพธิ์ชัย
๑๑	ขาด	๒๕๔	๘๒๐	๔๑๒	๔๐๘	นายประเทือง วิมาณย์
รวม		๑,๘๙๐	๖,๖๕๑	๓,๒๙๖	๓,๓๕๕	-

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอห้วยซึ้ง กรมการปกครอง (ปี ๖๖)

๑.๖.๔ การศึกษา

ในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยซึ้งพัฒนา มีโรงเรียนในพื้นที่ระดับประถมศึกษา จำนวน ๕ แห่ง

(๑) โรงเรียนท่าแห่วิทยาคม	ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๑๐
(๒) โรงเรียนโนนเขวาเหล่าใหญ่ราษฎร์ส่งเสริม	ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๔
(๓) โรงเรียนกุดซ้องชัยวิทยา	ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๘
(๔) โรงเรียนบ้านขาดวิทยาคาร	ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๑๑
(๕) โรงเรียนดอนแคนโนนเปลือยวิทยา	ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๒

โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จำนวน ๑ แห่ง

(๑) โรงเรียนห้วยซึ้งวิทยาคม	ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๑๑

๑.๖.๕ สาธารณสุข

โรงพยาบาลประจำอำเภอ	จำนวน ๑ แห่ง ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๑๑
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	จำนวน ๑ แห่ง ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ ๔

สถานประกอบการพยาบาลของเอกชน

จำนวน ๑ แห่ง

๑.๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรตำบลห้วยซ้อยพัฒนานับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งามปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำความผิด) สังฆาภิเสกได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน** (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเล่า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนมอบข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแบ่งข้าวจีต่อหน้าทำให้เกิดความปิติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวส**(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า พระเวศ เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญพระเวส เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่า หากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสสังข์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงกรานต์) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงฆ์ถวายน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มา

ร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางที่จะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าสาก(กระยาสารท)** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาพิจารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจ่านำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเรือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝนและระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผืนเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็น

ประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวน กฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุ๋ยฝ้ายจน สามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึง ปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และ สำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติ พี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผัดทุเรียน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผัว และให้เอาธูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไป ถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือ สามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือ เป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิด ความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลู

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหริต - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากดัน(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปูตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม่ก็ลบหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่เฝ้านา เมื่อชาวบ้านเข้าหักไร่ถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกรียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หลึงยืมเยี่ยว คะลำ (ห้ามผู้หลึงยืมเยี่ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตู นั่งตันขันได่ นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
- นอนหันหัวไปทางตาเว้นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตกเป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเหือนเดียวกันกินบ่พร้อมกัน ผู้ນ้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ - ใช้ดินเชี่ยเสื้อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผัดกัน ข่มเหงกัน ต่ำป่อยญาติกัน คะลำ

๑.๖.๗ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๓ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลห้องชัยพัฒนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดกาฬสินธุ์

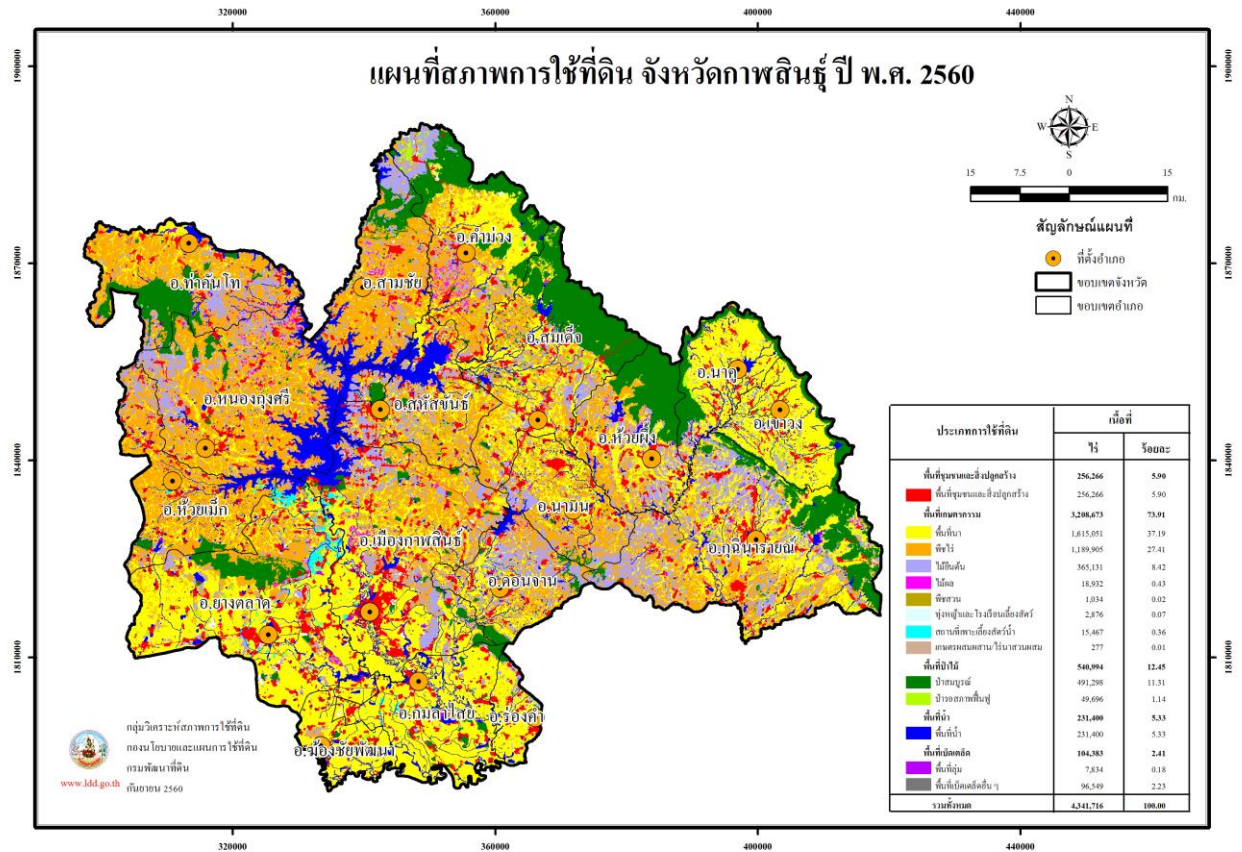
ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม		
		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
๑	วิสาหกิจชุมชนผักปลอดภัยบึงขยอง			✓
๒	วิสาหกิจชุมชนนางเล็ดขนมทิพย์			✓
๓	วิสาหกิจชุมชนปันบุญ			✓
๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพันธุ์โคเนื้อไทยเหล่าแดง			✓
๕	วิสาหกิจชุมชนเสือกกและแปรรูปสิ่งทอห้องชัย			✓
๖	วิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดภัยห้องชัยพัฒนา			✓
๗	วิสาหกิจชุมชนโคขุนชุมชนท่าแห่			✓
๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสวนบึงโดน			✓
๙	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ผักปลอดภัยอำเภอสว่างแดนดิน			✓
๑๐	วิสาหกิจชุมชนปลูกพืชเศรษฐกิจและพืชสมุนไพรบ้านกุดห้องชัย			✓
๑๑	วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนตำบลห้องชัยพัฒนา			✓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดกาฬสินธุ์ (ปี ๖๖)

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๑.๗.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร ชุมชนเมืองที่อยู่อาศัย

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลต้องชัยพัฒนา สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้เป็น ๖ ประเภทหลัก คือ พื้นที่นา พื้นที่พืชไร่ พื้นที่ไม้ยืนต้น พื้นที่ป่า พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งรายละเอียดแสดงในภาพที่ ๕

ภาพที่ ๕ การใช้ประโยชน์ที่ดิน
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลห้วยซึ้งพัฒนา

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่

๑) เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๑) Smart Farmer, YSF, ที่มีความรู้ความชำนาญ/เครือข่าย

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในตำบลศรีสุขมีจำนวน ๒ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

๑ นางทิพย์ ไชยชาติ หมู่ ๘ บ้านกุดซึ้งชัย เกษตรกรต้นแบบด้านการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เน้นการพึ่งตนเองเป็นหลักใช้สารชีวภัณฑ์ ในไร่นาและสวน สร้างรายได้อย่างยั่งยืน

๒ นายมงคล นาทันเลิศ หมู่ ๘ บ้านกุดซึ้งชัย เกษตรกรต้นแบบด้านการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต เดิมพื้นที่เป็นพื้นที่นาทั้งหมด ได้ประสบปัญหาขาดทุนจากการทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยว หลังจากนั้นได้คิดว่าวิธีที่จะสร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัวจึงได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่มาประยุกต์ใช้กับที่นาบางส่วนโดยหันมาแบ่งปลูกฝรั่ง ตะไคร้ มะนาว มะละกอ ไข่ เป็นต้น โดยเริ่มจากทดลองทำพื้นที่เล็กๆพอได้ผลเป็นที่น่าพอใจจึงขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้น ทำให้สร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน

๒) ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

(๑) ทรัพยากรน้ำ

ตำบลห้วยซึ้งพัฒนาอยู่ในเขตรากลุ่มเขตชลประทานลำปาว มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีแม่น้ำลำห้วย จำนวน ๓ แห่ง หนอง บึง จำนวน ๑๒ แห่ง ปริมาณน้ำฝน ๖๕ มม.

๓) สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

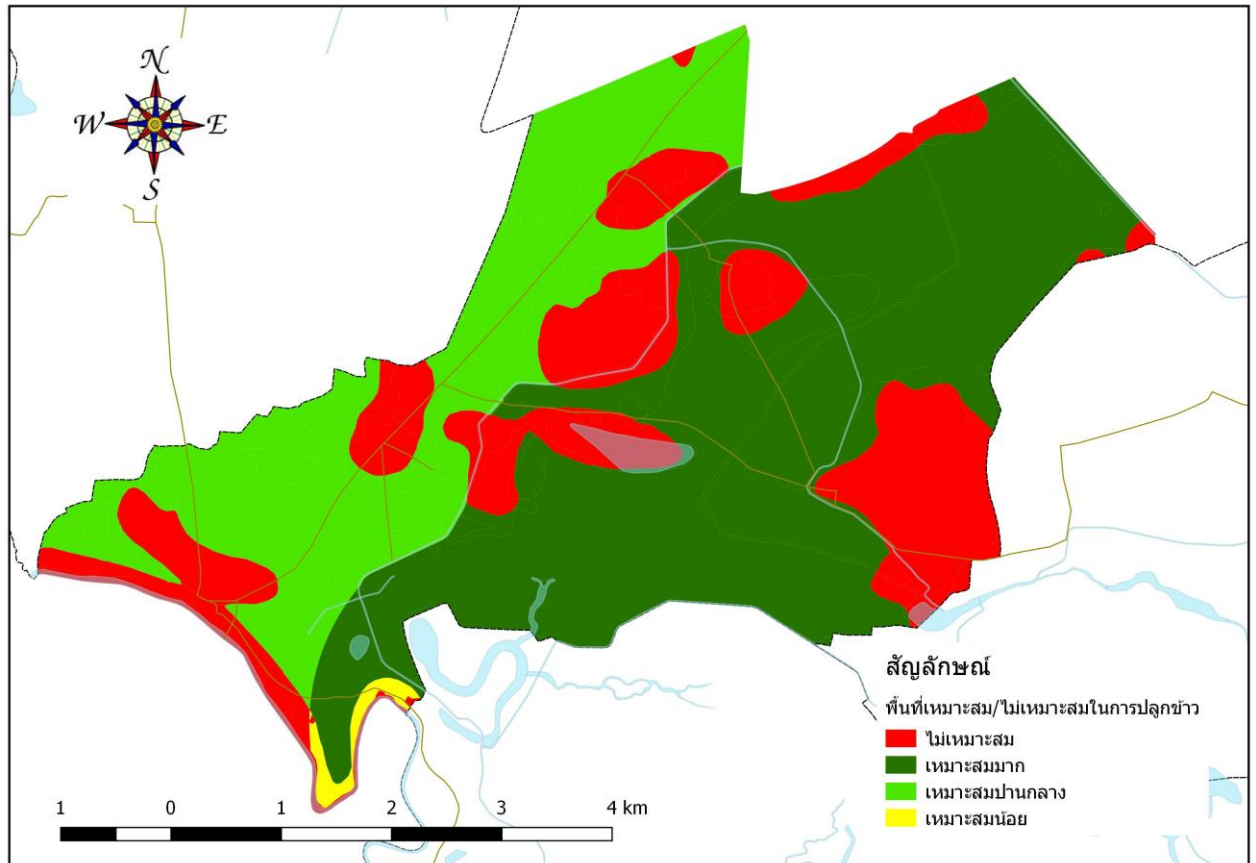
เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก อาชีพเสริม ปลูกผัก รับจ้างทั่วไป ดังนั้นสินค้าเกษตรหลักๆ คือข้าว รองลงมาได้แก่ ผัก

(๑) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

ข้าว

พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลห้วยซึ้งพัฒนา มีพื้นที่เหมาะสมมาก รองลงมาได้แก่พื้นที่เหมาะสมปานกลาง พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม และพื้นที่เหมาะสมน้อย ตามลำดับดังภาพที่ ๖

ภาพที่ ๖ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลห้องชัยพัฒนา มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๑,๑๔๙ ราย มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๒๕,๐๕๐.๑๙ ไร่ ในปี ๒๕๖๑

ปฏิทินการปลูกหรือการผลิต

ตารางที่ ๔ ปฏิทินการปลูกข้าว

ชนิดพืช / สัตว์	ช่วงเวลา												หมายเหตุ
	มค	กพ	มีค	เมษ	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค	
ข้าวนาปี					←							→	นาปี ๒๐ % นาท่ว ๘๐ % นาท่ว ๑๐๐ %
ข้าวนาปรัง	←	←	←	←	→								
ข้าวโพดหวาน	←	←	←	←	→								
พืชผักต่าง ๆ										←	←	←	
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
การเลี้ยงสัตว์													
- โค - กระบือ	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
- สุกร	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
- สัตว์ปีก	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	
- ประมง	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	

ที่มา : จากการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบลห้องชัยพัฒนา , มกราคม ๒๕๖๑

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการพำนา

ข้าวนาปี

การเตรียมดิน ไถ ๒ ครั้ง ได้แก่ ไถแปรและไถตะ โดยใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

การตกกล้า ประมาณปลายเดือน พฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน หลังจากไถตะดินไว้ก่อน เมื่อมีฝนตก หรือมีน้ำชลประทานก็จะทำการไถครั้งที่ ๒ จากนั้นคราดเพื่อปรับระดับดิน ทำเทือกแล้วจะนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เตรียมไว้ (แช่น้ำ ๑ คืน ห่ม ๒ คืน) นำมาหว่านในอัตรา ๕-๗ กก./ไร่ เมื่ออายุกล้าได้ ๒๕-๓๐ วันจึงจะถอนไปปักดำ

การปักดำ การเตรียมแปลงปักดำทำเหมือนแปลงตกกล้า เมื่อต้นกล้าพร้อมที่จะปักดำก็จะถอนกล้าในขณะเดียวกันจะทำการไถคราดครั้งที่ ๒ และนำต้นกล้าที่ถอนไว้มาปักดำทันที

สำหรับนาหว่านน้ำตม เกษตรกรจะเตรียมดินโดยการไถตะ ไถแปร คราด มอบ (ปรับระดับดินหรือทำเทือก) แล้วจึงนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เตรียมไว้ (แช่น้ำ ๑ คืน ห่ม ๒ คืน) นำมาหว่านใช้เมล็ดพันธุ์ ๑๐-๑๕ กก. / ไร่ โดยทั่วไปในฤดูฝนเกษตรกรนิยมทำนาดำ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐๐ และนาหว่าน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐

การดูแลรักษา เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว สูตร ๑๖-๑๖-๘,๑๖-๒๐-๐ และสูตร ๔๖-๐-๐,๒๑-๐-๐ประมาณ ๒๕-๓๐ กก./ ไร่ระยะเวลาที่ใช้มี ๒ ช่วง ได้แก่ หลังการปักดำข้าวและระยะข้าวตั้งท้องโยใช้ในอัตรา ๑๐-๑๒ กก. / ไร่ มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดการระบาดของศัตรูข้าว ซึ่งได้แก่ หอยเชอรี่ หนูและแมลงศัตรูข้าวที่ระบาด และบางหมู่บ้านมีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดวัชพืชในนาข้าวด้วย

การเก็บเกี่ยว ก่อนข้าวจะครบอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ ๑๐-๑๕ วันเกษตรกรมีการระบายน้ำออกจากแปลงนา และเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน การเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ และใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐

ข้าวนาปรัง

การเตรียมดิน เริ่มหว่านข้าวนาน้ำตมตั้งแต่ช่วงปลายเดือนธันวาคม โดยเผาตอซังข้าวนาปีเสียก่อนจากนั้นจึงไถตะ ไขน้ำเข้านาขังไว้ประมาณ ๓-๕ วัน จึงไถแปรและคราดเพื่อทำเทือกแล้วระบายน้ำออก

การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรนำเมล็ดพันธุ์แช่น้ำ ๒ คืนและห่ม ๑ คืนแล้วนำไปหว่านในแปลงนา อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ๑๕-๒๐ กก. / ไร่

การดูแลรักษา หลังหว่านข้าวได้ ๕ วัน จะเริ่มเปิดน้ำเข้าแปลงนาที่ละน้อยจนปริมาณน้ำพอเหมาะจึงปิดน้ำไว้เมื่อต้นข้าวอายุได้ประมาณ ๒๐ วันหลังหว่าน เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐หรือสูตร ๑๖-๑๖-๘ หว่านในอัตรา ๒๐-๓๐ กก. / ไร่ หลังจากนั้นพอข้าวอายุได้ ประมาณ ๔๕-๕๐ วันใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ อีก อัตรา ๒๐-๒๕ กก. / ไร่ มีการดูแลรักษาระดับน้ำให้พอเหมาะกับการเจริญเติบโตของข้าวอยู่เสมอ สำหรับโรคแมลงศัตรูข้าวที่พบการระบาดได้แก่ หอยเชอรี่ หนู หนอนกอ เพลี้ยกระโดดและวัชพืช เกษตรกรป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐๐

การเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวข้าวนาปรังประมาณ กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคม การเก็บเกี่ยวใช้แรงงานคน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐และใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐๐ส่วนการนวดใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ และเมื่อนวดเสร็จเกษตรกรนำไปขายที่แหล่งรับซื้อทันที

ข้าวโพดหวาน

การเตรียมดิน ไถเตรียมดินแล้งยกร่องปลูก ระยะปลูก ประมาณ ๗๕x๗๕ เซนติเมตร และใส่ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ รองกันหลุม

การปลูก หยอดเมล็ดพันธุ์ หลุมละ ๓-๕ เมล็ด เมื่องอกแล้วถอนแยกให้เหลือ ๒ ต้น / หลุม

การดูแลรักษา กำจัดวัชพืชหลังงอกแล้ว ๗-๑๐ วัน โดยใช้จอบดายหญ้าทำพร้อมกับใส่ปุ๋ยเคมี ใส่ในอัตรา ๒๐-๒๕ กก./ไร่และให้น้ำทุกๆ ๗-๑๐วัน ส่วนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรจะทำเมื่อมีการระบาดของหนอน

การเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวเมื่ออายุได้ ๗๕ วัน

ในสภาพการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรตำบลห้วยพัฒนาในปัจจุบันไม่นิยมใช้แรงงานสัตว์ส่วนใหญ่มีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร จากการจำแนกครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้เครื่องจักรกลในตำบลห้วยพัฒนาพบว่ามีการใช้ คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๐๐ และไม่ได้ใช้คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ เครื่องจักรกลที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ รถไถเดินตาม คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๖๖ รองลงมา ได้แก่ รถมอเตอร์ไซด์ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๖๖ รถกระบะเล็ก คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐๐ และรถแทรกเตอร์ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ ตามลำดับ ส่วนการใช้เครื่องจักรกลเฉพาะพืชมากที่สุด ได้แก่ เครื่องนวดข้าว คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐๐ รองลงมา ได้แก่ เครื่องเก็บเกี่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๖ และเครื่องพ่นยา คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๖ ตามลำดับ

๒.๒ การวิเคราะห์ SWOT

ตารางที่ ๕ การวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมตำบลห้วยซ้อพัฒนา อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

จุดแข็ง (Strengths : S)	โอกาส (Opportunities : O)
๑. มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร ๒. ความสามัคคีการให้ความร่วมมือของชุมชน ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี มีศูนย์รวมจิตใจ โดยเฉพาะเมื่อมีงานประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้นประชาชนในเขตจะร่วมมือกันเป็นอย่างดีและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของทางราชการ จึงเป็นผลดีต่อการติดต่อประสานงานในการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ๓. มีการใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เช่น วิสาหกิจชุมชนปันบุญ ม.๒ ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ส่งห้างดัง	๑. มีการคมนาคมที่สะดวกเนื่องจากมีถนนตัดผ่าน ๒. รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น การศึกษา ๓. มีพื้นที่ติดกับชุมชนเมืองทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารที่ทันสมัย และมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ๔. เทศบาลตำบลห้วยซ้อพัฒนามีงบประมาณและโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
จุดอ่อน (Weaknesses : W)	ภาวะคุกคาม (Threats : T)
๑. บางพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ ๒. ประชาชนบางส่วนยังไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ๓. มีการใช้สารเคมีในการผลิตมาก ทำให้สารพิษตกค้างในผลผลิตและในดิน ๔. ขาดพันธุ์พืชที่ดี ๕. ประชากรไม่มีอาชีพเสริมในช่วงฤดูแล้ง	๑. ภัยแล้ง/การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ๒. โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ๓. ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปุ๋ยเคมีและค่าจ้างแรงงานสูง ๔. ภาวะผู้สูงอายุ (aging society) ๕. ราคาผลผลิตตกต่ำและไม่แน่นอน ๖. ขาดการลงทุนจากภาคอุตสาหกรรมจากภายนอกอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ การจัดทำ TOWS Matrix

ตารางที่ ๖ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลห้วยซ้อพัฒนา อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S) ๑. มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผลทางการ เกษตร ๒. ความสามัคคีการให้ความร่วมมือของ ชุมชน ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี มีศรัทธามุ่งมั่น โดยเฉพาะเมื่อมีงาน ประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้นประชาชนในเขตจะ ร่วมมือกันเป็นอย่างดีและให้ความร่วมมือ กับหน่วยงานของทางราชการ จึงเป็นผลดี ต่อการติดต่อประสานงานในการ สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ๓. มีการใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยจัดตั้ง เป็นวิสาหกิจชุมชน เช่น วิสาหกิจชุมชน ปันบุญ ผลิตภัณฑ์ส่งห้างดัง	จุดอ่อน (Weaknesses : W) ๑. มีการใช้สารเคมีในการผลิตมาก ทำให้สารพิษตกค้างในผลผลิตและ ในดิน ๒. พื้นที่บางส่วนอยู่นอกเขต ชลประทาน น้ำเพื่อการเกษตรไม่ เพียงพอ ๓. ประชาชนบางส่วนยังไม่มีที่ดินทำ กินเป็นของตนเอง ๔. ขาดพันธุ์พืชที่ดี ๕. ประชากรไม่มีอาชีพเสริมในช่วง ฤดูแล้ง
โอกาส (Opportunities : O) ๑. มีการคมนาคมที่สะดวกเนื่องจากมี ถนนตัดผ่าน ๒. รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เกษตรปลอดภัย เป็นต้น ๓. มีพื้นที่ติดกับชุมชนเมืองทำให้ ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารที่ทันสมัย และ	SO กลยุทธ์เชิงรุก ๑. จัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกร ในช่วงฤดูแล้งเพิ่มขึ้น ส่งเสริมระบบ การตลาดนำการผลิต โดยจัดหา งบประมาณที่มีของภาครัฐอื่นๆ ร่วม สนับสนุนด้วย (S๑+S๒+S๓+O๒+O๓+O๔) ๒. จัดการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกพืช ไร้สารเคมีโดยใช้พืชพันธุ์ดีเพื่อรองรับ	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข ๑. การนำเสนอโครงการต่างๆ ที่ตรง กับปัญหาที่มีอยู่ คือ การลดการใช้ สารเคมี การปรับปรุงบำรุงดิน การ จัดสรรน้ำสำหรับการเกษตร การ จัดสรรที่ดินว่างเปล่าเพื่อทำ การเกษตร การทำเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุนพันธุ์พืช การส่งเสริม และพัฒนาอาชีพเสริมให้กับ เกษตรกร โดยร่วมกับหน่วยงานของ

มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ๔. เทศบาลตำบลห้วยซ้อพัฒนามีงบประมาณและโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง	การตลาดการผลิตพืชผักปลอดสารเคมีที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (S๑+S๒+S๓+O๑+O๒+O๓+ O๔)	ภาครัฐ เช่น เทศบาลตำบลห้วยซ้อพัฒนา พัฒนาชุมชน หน่วยงานปกครองในท้องถิ่น และอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร (W๑+W๒+W๓+W๔+W๕+O๑+O๒+O๓)
ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ภัยแล้ง/การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ๒. โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ๓. ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปุ๋ยเคมีและค่าจ้างแรงงานสูง ๔. ภาวะผู้สูงอายุ (aging society) ๕. ราคาผลผลิตตกต่ำและไม่แน่นอน ๖. ขาดการลงทุนจากภาคอุตสาหกรรมจากภายนอกอย่างต่อเนื่อง	ST กลยุทธ์ป้องกัน ๑. จัดตั้งการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการผลิตแบบปลอดภัย มีการปลูกพืชที่หลากหลาย มีการใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเพื่อลดการเผาพื้นที่และวัสดุทางการเกษตรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (S๑+S๒+S๓+T๑+T๒+T๓+T๔+T๕+T๖)	WT กลยุทธ์เชิงรับ -

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๓.๑.๑ ข้าว

เป้าหมาย : เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผลิตข้าว

กลยุทธ์ : การเพิ่มประสิทธิภาพผลิตข้าว

โครงการที่ ๑ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ พัฒนาเกษตรกร

เป้าหมาย : เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ : ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน

๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๒.๑ ทรัพยากรการเกษตร

เป้าหมาย : เพื่อเพาะเห็ดในขอนไม้

กลยุทธ์ : เพาะเห็ดในขอนไม้

โครงการที่ ๑ เพาะเห็ดในขอนไม้

๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์

๓.๒.๑ การแปรรูปผลผลิต

เป้าหมาย : เพื่อการแปรรูปอาหารโดยการทำแห้งด้วยความร้อน

กลยุทธ์ : การแปรรูปอาหารโดยการทำแห้งด้วยความร้อน

โครงการที่ ๑ การแปรรูปอาหารโดยการทำแห้งด้วยความร้อน

ชื่อโครงการ โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าว

๑. หลักการและเหตุผล

ตำบลห้อยชัยพัฒนามีพื้นที่ปลูกข้าวชาวดอกมะลิกว่าร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่ทำนาปี ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่เหมาะสมมีระบบน้ำชลประทานลำปาวและแหล่งน้ำธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการปลูกข้าวตลอดจนเกษตรกรมีความชำนาญในการปลูกข้าวแต่การทำนาของเกษตรกรมักประสบปัญหา โรคแมลง ศัตรูพืชระบาดทำให้ผลผลิตของเกษตรกรต่ำ คุณภาพข้าวไม่ดี มีข้าวปนและมีสารเคมีตกค้างในผลผลิต ส่งผลกระทบต่อราคาทำให้ราคาตกต่ำ นอกจากนี้เกษตรกรยังประสบปัญหาปัจจัยการผลิตราคาแพง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรสูงตามไปด้วย

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรกรรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหการผลิตข้าว ทั้งนี้เพราะเกษตรกรได้ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง นอกจากการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตข้าวแล้ว ยังเป็นการปรับปรุงคุณภาพข้าวให้ตรงตามความต้องการของตลาด ผลผลิตปลอดภัยจากสารพิษตกค้างทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายข้าวได้ในราคายุติธรรมและเป็นการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็น รวมทั้งลดปัญหามลภาวะรักษาสภาพแวดล้อม และความสมดุลทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรให้ยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องเหมาะสม
๒. เพื่อให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้
๓. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตให้ได้คุณภาพและปลอดภัยจากสารพิษ
๔. เพื่อลดต้นทุนในการผลิตข้าว

๓. เป้าหมาย

ดำเนินการ ๑๑ จุด ๆ ละ ๒๐ ราย เกษตรกร ๒๒๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ทุกหมู่บ้านในเขตตำบลห้อยชัยพัฒนา

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	เป้าหมายดำเนินงาน			ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		สถานที่	ปริมาณงาน	ระยะเวลา		
๑.	จัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร	หมู่ที่ ๑-๑๑	๑๑ จุด ๒๒๐ คน	ต.ค.๖๖- ก.ย.๗๐	ศูนย์บริการฯ อปท.ห้อยชัย พัฒนา กลุ่มผู้ปลูก ข้าว	
๒	ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องและเหมาะสม	หมู่ที่ ๑-๑๑	๑๑ จุด ๒๒๐ คน	ต.ค.๖๖- ก.ย.๗๐		

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงโครงการ, คัดเรื่องหมู่บ้านเป้าหมาย
๒. คัดเลือกเกษตรกรเป้าหมาย

๓. คัดเลือกคณะกรรมการโรงเรียนเกษตรกร
๔. กำหนดระเบียบ / ข้อบังคับ
๕. จัดทำแปลงเรียนรู้
๖. สนับสนุนปัจจัยการผลิต
๗. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
๘. ติดตาม / ประเมินผล
๙. สรุปผล / รายงานผล

๘. งบประมาณ

๑. ขอสนับสนุนค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอด จำนวน ๑๑ จุด เป็นเงิน จำนวน ๑๒๐,๐๐๐ บาท
 ๒. ขอสนับสนุนค่าอาหารเกษตรกร จำนวน ๒๒๐ คนๆ ละ ๕๐ บาท / ครั้ง จำนวน ๕ ครั้ง รวมเป็นเงิน จำนวน ๕๕,๐๐๐ บาท
 ๓. ขอสนับสนุนค่าจัดทำแปลงเรียนรู้ จำนวน ๔๐ แปลงๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท
- รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒๑๕,๐๐๐ บาท(สองแสนบาทถ้วน)**

แผนการใช้จ่ายเงิน

ที่	รายการใช้จ่ายเงิน	เงิน (บาท)	ระยะเวลา (ว.ด.ป.)	หมายเหตุ
๑.	ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอด	๑๒๐,๐๐๐	พ.ค. ๖๖	
๒.	ค่าอาหารเกษตรกร ๑๖๐ คนๆละ ๕๐ บาท/ครั้ง จำนวน ๕ ครั้ง	๕๕,๐๐๐	พ.ค. ๖๖ ก.ย.๗๐	
๓.	ค่าจัดทำแปลงเรียนรู้ จำนวน ๔๐ แปลงๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท	๔๐,๐๐๐	พ.ค. ๖๖	
	รวม	๒๑๕,๐๐๐		

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องเหมาะสม
 ๒. เกษตรกรสามารถนำเทคโนโลยีที่ได้รับไปปฏิบัติในไร่นาของตนเองทำให้เกิดผลดีต่อคุณภาพผลผลิต และสุขภาพร่างกายของเกษตรกรเอง
 ๓. ผลผลิตข้าวต่อไร่สูงขึ้น ๗๐๐ กก. / ไร่
- ผลกระทบหรือผลผลิตหรือผลตอบแทน

ชื่อโครงการ ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน

๑. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากการผลิตพืช ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการทำนา การปลูกพืชผัก หรือไม้ผล มีการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากการเกิดโรค แมลงศัตรูพืชและวัชพืช ระบาดเป็นมากขึ้น และการใช้ในปริมาณที่มากขึ้นรวมถึงการใช้ที่ไม่ถูกวิธี ทำให้มีผลตกค้างในผลผลิตพืชเป็นอันตราย ต่อผู้บริโภค ผู้ผลิต และมีปัญหาด้านราคาและการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ ด้วยเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ในชีวิตของผู้ผลิตและผู้บริโภค เกษตรกรจึงควรที่จะมีความรู้ เรื่องการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ และนำเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการฟาร์มที่ได้มาตรฐาน

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร ฝึกอบรมการผลิตพืชปลอดภัย
๒. เพื่อให้เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษได้ถูกต้อง
๓. เพื่อให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบการจัดการมาตรฐานฟาร์ม GAP พืช
๔. เพื่อให้เกษตรกรได้รับใบรับรองมาตรฐาน Q

๓. เป้าหมาย

๑. จัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร ฝึกอบรมการผลิตพืชปลอดภัย ๑ โรงเรียน เกษตรกร ๖๒ ราย
๒. ฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรกร GAP ๓ ราย จำนวน ๕ ครั้ง
๓. ฝึกอบรมการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ เกษตรกร ๖๒ ราย จำนวน ๕ ครั้ง
๔. เกษตรกรสมัครเข้ารับการตรวจรับรองระบบการจัดการมาตรฐานฟาร์ม GAP พืช จำนวน ๒๕ ราย
๕. เกษตรกรผ่านการตรวจรับรองได้รับใบรับรองมาตรฐาน Q จำนวน ๒๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

- ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ตำบลช่องชัยพัฒนา หมู่ที่ ๑ - ๑๑

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้ปฏิบัติ
๑	ประชุมคณะกรรมการศูนย์/ชี้แจงโครงการ	ต.ค. - พ.ย.	ศูนย์บริการฯ
๒	คัดเลือกเกษตรกรร่วมโครงการ/จัดตั้งกลุ่ม	ธ.ค. - ม.ค.	กรรมการบริหารศูนย์ฯ
๓	จัดหาวัสดุ/ปัจจัยการผลิต/กำหนดหลักสูตร	ก.พ. - มี.ค.	อำเภอ/จังหวัด
๔	ฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรกร/และเกษตรกร	ก.พ. - ส.ค.	ศูนย์บริการฯ
๕	ออกตรวจแปลง GAPพืช /ออกใบรับรอง Q	ก.พ. - ส.ค.	อาสาสมัคร/กรมวิชาการ
๖	ติดตามประเมินผล	ก.พ. - ก.ย.	อำเภอ/จังหวัด
๗	สรุป/รายงานผล	ก.ย.	ศูนย์บริการฯ

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. รายละเอียดโครงการ
 - คัดเลือกเกษตรกรร่วมโครงการ จัดตั้งกลุ่ม ๑ กลุ่ม ๖๒ ราย
 - เกษตรกรจัดทำแปลงผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ (พืชผัก, ไม้ผล) ๖๒ แปลง ๖๒ ไร่
 - ฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรกร GAP พืช ๓ ราย จำนวน ๕ ครั้ง

- ฝึกอบรมการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร สำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ๖๒ ราย จำนวน ๕ ครั้ง
- ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม GAP พืช จำนวน ๓ ครั้ง เกษตรกร ๒๕ ราย
- ออกใบรับรองมาตรฐานฟาร์ม Q สำหรับเกษตรกรที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน ๒๐ ราย

๒. การบริหารโครงการ

- คณะกรรมการการบริหารศูนย์ฯ คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมในโครงการ
- จัดตั้งกลุ่มอาชีพ คัดเลือกคณะกรรมการบริหาร
- ระดมจากสมาชิก เกษตรกรถือหุ้นรายละ ๑๐๐ บาท
- จัดตั้งเป็นกองทุนหมุนเวียนเพื่อความยั่งยืน
- สร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเพื่อการขยายผล
- เกษตรกรต้องจัดทำบัญชีฟาร์มเพื่อการตรวจสอบ

๗. งบประมาณ

๑ จาก เทศบาลฯ, เกษตรฯ จำนวน ๙๙,๙๘๐ บาท

๒ ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม ๓๓,๔๘๐ บาท

- ค่าอาหารผู้เข้าอบรม ๖๒ ราย ๕ วันๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๓๑,๐๐๐ บาท
- ค่าวัสดุฝึกอบรม ๖๒ รายๆ ละ ๔๐ บาท เป็นเงิน ๒,๔๘๐ บาท

๓ ค่าวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต จ้างตรวจแปลง ๖๖,๕๐๐ บาท

- ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ๖๒ รายๆ ละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๓๑,๐๐๐ บาท
- ค่าปัจจัยการผลิต ๖๒ รายๆ ละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๓๑,๐๐๐ บาท
- ค่าจ้างอาสาสมัครติดตามแปลง ๒๕ แปลง ๓ ครั้งๆ ละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๔,๕๐๐ บาท

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. โรงเรียนเกษตรกร ๑ โรงเรียน เกษตรกรผ่านการอบรม ๖๒ ราย
๒. แปลงเกษตรผ่านการตรวจรับรองมาตรฐาน ๒๐ ราย ได้รับ ใบ Q
๓. ผลผลิตพืชผักปลอดสารพิษ
๔. ผู้ผลิตและผู้บริโภคปลอดภัย

ชื่อโครงการ เพาะเห็ดในขอนไม้

๑. หลักการและเหตุผล

เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเพียงอย่างเดียว ไม่มีกิจกรรมเสริมรายได้ ทำให้รายได้ไม่พอเพียงในการครองชีพ รวมทั้งมีการว่างงานหลังฤดูกาลทำนา

การส่งเสริมการเพาะเห็ดในโรงเรือน ช่วยทำให้เกษตรกรมีอาชีพเพิ่มเสริมรายได้ให้ครอบครัว รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดการว่างงาน

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพเสริมรายได้หลังฤดูกาลทำนา
๒. เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น
๓. เพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว
๔. เพื่อให้มีกิจกรรมทำต่อเนื่องตลอดทั้งปี
๕. เพื่อมีอาหารโปรตีนบริโภคตลอดทั้งปี
๖. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้และเกิดประสบการณ์ในการเพาะเห็ด

๓. เป้าหมาย

- ส่งเสริมการเพาะเห็ดในขอนไม้ ๑๑ กลุ่มๆละ ๑๐ คน รวม ๑๑๐ คน
- โรงเรือนเพาะเห็ด ๑๑ หลัง

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ตำบลช่องชัยพัฒนา หมู่ที่ ๑ - ๑๑

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้ปฏิบัติ
๑	ประชุมชี้แจงโครงการ / กระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ	ต.ค. - พ.ย.	ศูนย์บริการฯ
๒	คัดเลือกหมู่บ้าน / เกษตรกร / ตั้งกรรมการ	ธ.ค. - ม.ค.	กรรมการบริหารศูนย์ฯ
๓	ฝึกอบรมเกษตรกรตามโครงการ	ก.พ. - มี.ค.	ศูนย์บริการฯ
๔	ดำเนินการสร้างโรงเรือน	เม.ย. - พ.ค.	เกษตรกร
๕	จัดหาวัสดุอุปกรณ์ฝึกเพาะเห็ด	เม.ย. - พ.ค.	จังหวัด/อำเภอ
๖	ติดตามประเมินผล	ก.ย.	จังหวัด/อำเภอ
๗	สรุปรายงานผลการดำเนินงาน	ก.ย.	ศูนย์บริการฯ

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. รายละเอียดโครงการ

- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพาะเห็ด ๑๑ กลุ่มๆละ ๑๐ ราย
- ส่งเสริมการเพาะเห็ดขอนไม้ ๑๑,๐๐๐ ขอน
- ฝึกอบรมเกษตรกร ๒ ครั้งๆละ ๕๕ ราย ๒ วัน รวม ๑๑๐ ราย
- สนับสนุนโรงเรือนเปิดดอกเห็ด ๑๑ หลัง

๒. การบริหารโครงการ

- คณะกรรมการบริหารศูนย์คัดเลือกหมู่บ้านและเกษตรกรร่วมโครงการ
- เกษตรกรถือหุ้นรายละ ๑๐๐ บาท
- ค่าปัจจัยการผลิตให้บริหารในรูปกองทุนหมุนเวียน
- ดำเนินการผลิตในรูปกลุ่มเครือข่าย
- จัดทำบัญชีฟาร์ม แสดงรายรับรายจ่ายที่ชัดเจน

๘. งบประมาณ

๑. งบประมาณจากเทศบาลฯ, เกษตรกร. ๓๐๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม ๑๙,๘๐๐ บาท
๓. ค่าวัสดุโครงการ ๒๘๐,๒๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. สินค้าทางการเกษตรเพิ่มขึ้น
๒. มีผลผลิตให้บริโภคในท้องถิ่น
๓. เกษตรกรมีความรู้การเพาะเห็ดที่ถูกต้อง
๔. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น
๕. เกษตรกรมีอาชีพและงานทำตลอดปี
๖. ชุมชนมีอาหารบริโภคปลอดภัย

ชื่อโครงการ การแปรรูปอาหารโดยการทำแห้งด้วยความร้อน

๑. หลักการและเหตุผล

เป็นวิธีการใช้ความร้อนทำให้น้ำหรือความชื้นที่มีอยู่ในอาหารลดน้อยลงจนอยู่ในระดับที่จุลินทรีย์ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ (Water Activity : A_w) ต่ำกว่า ๐.๗๐ ทำให้เก็บอาหารได้นาน ช่วยยืดอายุเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตสด ยืดอายุการเก็บรักษาโดยผ่านกรรมวิธี จนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เนื่องจากผลผลิตสด มีอายุการเก็บสั้น ทำให้ขาดเสถียรภาพด้านราคา ดังนั้น การแปรรูปโดยการทำแห้งจะเป็นช่องทางหนึ่งในการช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างงานและรายได้ให้กับเกษตรกร พืชที่นิยมทำแห้งด้วยความร้อน เช่น กลัวย, ลำไย, พริก, หน่อไม้, ผักต่างๆ เป็นต้น

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้รวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างรายได้
๒. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในการแปรรูป การถนอมอาหาร การเพิ่มมูลค่า

๓. เป้าหมาย

- เกษตรกร ๑๑๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

- ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐

๕. พื้นที่ดำเนินการ

- ตำบลช่องชัยพัฒนา หมู่ที่ ๑ - ๑๑

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้ปฏิบัติ
๑	ประชุมชี้แจงโครงการ / กระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ	ต.ค. - พ.ย.	ศูนย์บริการฯ
๒	คัดเลือกหมู่บ้าน / เกษตรกร / ตั้งกรรมการ	ธ.ค. - ม.ค.	กรรมการบริหารศูนย์ฯ
๓	ฝึกอบรมเกษตรกรตามโครงการ	ก.พ. - มี.ค.	ศูนย์บริการฯ
๔	ดำเนินการสร้างที่สำหรับแปรรูป	เม.ย. - พ.ค.	เกษตรกร
๕	จัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการแปรรูป	เม.ย. - พ.ค.	จังหวัด/อำเภอ
๖	ติดตามประเมินผล	ก.ย.	จังหวัด/อำเภอ
๗	สรุปรายงานผลการดำเนินงาน	ก.ย.	ศูนย์บริการฯ

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. รายละเอียดโครงการ
 - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรแปรรูป ๑๑ กลุ่มๆละ ๑๐ ราย
 - ฝึกอบรมเกษตรกร ๒ ครั้งๆละ ๕๕ ราย ๒ วัน รวม ๑๑๐ ราย
๒. การบริหารโครงการ
 - คณะกรรมการบริหารศูนย์คัดเลือกหมู่บ้านและเกษตรกรร่วมโครงการ
 - เกษตรกรถือหุ้นรายละเอียด ๑๐๐ บาท
 - ค่าปัจจัยการผลิตให้บริหารในรูปกองทุนหมุนเวียน
 - ดำเนินการผลิตในรูปกลุ่มเครือข่าย
 - จัดทำบัญชี แสดงรายรับรายจ่ายที่ชัดเจน

๘. งบประมาณ

๑. สำหรับการปรับปรุงระดับพื้นฐาน ๕๐,๐๐๐ บาท

๑) ค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์การปรับปรุงและบรรจุ (เป็นส่วนที่สำคัญมากที่สุด)

- ตู้บพลังแสงอาทิตย์ขนาดเล็ก ๒๕,๐๐๐ บาท

- เครื่องปั๊มน้ำแบบเท้าเหยียบ ๔,๐๐๐ บาท

- อุปกรณ์เครื่องครัวต่างๆ เช่น มีด, กะละมัง, โต๊ะประกอบอาหาร เป็นต้น ๘,๐๐๐ บาท

๒) ค่าบรรจุภัณฑ์และฉลาก ๓,๐๐๐ บาท

๓) ค่าใช้จ่ายในการถ่ายทอดเทคโนโลยี(ค่าตอบแทนวิทยากร ,ค่าวัสดุฝึก,ค่าอาหาร) ๑๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เพิ่มมูลค่าจากการแปรรูป

๒. เกษตรกรมีความรู้ที่ถูกต้อง

๓. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๔. เกษตรกรมีอาชีพและงานทำตลอดปี

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง.๒๕๖๖. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภออ้งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์.จำนวนประชากรในตำบล.อ้งชัยพัฒนา กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมชลประทาน. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว แหล่งที่มา :

http://ridceo.rid.go.th/karasin/lampao/index_๐๐๗_๖.htm

กรมส่งเสริมการเกษตร.๒๕๕๔.ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอ้งชัยพัฒนา สำนักงานเกษตรอำเภออ้งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. **แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลอ้งชัยพัฒนา(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐).** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๖. **ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร**

แหล่งที่มา : <http://farmer.doae.go.th/>

เทศบาลตำบลอ้งชัยพัฒนา อำเภออ้งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. **แผนพัฒนาห้าปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐).**

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ ๑
คำอธิบายกลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดินที่ ๔

ชุดดิน :

ชุดดินบางมูลนาก (Ban) ชุดดินบางปะอิน (Bin) ชุดดินชัยนาท (Cn) ชุดดินชุมแสง (Cs) ชุดดินพิมาย (Pm) ชุดดินราชบุรี (Rb) ชุดดินสระบุรี (Sb) ชุดดินสิงห์บุรี (Sin) ชุดดินศรีสงคราม (Ss) ชุดดินท่าพล (Tn) และชุดดินท่าเรือ (Tr)

ลักษณะเด่น :

กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีอายุน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา :

โครงสร้างแน่นทึบ ดินแข็งแฉะและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่ หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๗

ชุดดิน :	ชุดดินเดิมบาง (Db) ชุดดินน่าน (Na) ชุดดินนครปฐม (Np) ชุดดินผักกาด (Pat) ชุดดินสุโขทัย (Skt) ชุดดินท่าตูม (Tt) ชุดดินอุตรดิตถ์ (Utt) และชุดดินระโนด (Ran)
ลักษณะเด่น :	กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง
ปัญหา :	โครงสร้างแน่นทึบ ดินแข็งแข็ง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ
แนวทางการจัดการ :	ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก
กลุ่มชุดดินที่ ๑๕	
ชุดดิน :	ชุดดินหล่มสัก (La) ชุดดินแม่สาย (Ms) และชุดดินแม่ทะ (Mta)
ลักษณะเด่น :	กลุ่มดินทรายแข็งลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดินเป็นกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

ปัญหา :	หน้าดินแน่นทึบ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ
แนวทางการจัดการ :	ปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ ต้น/ไร่ ไถกลบก่อนออกดอก ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน การปักดำข้าว ควรเพิ่มจำนวนต้นตอกให้มากขึ้น พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร มีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. พร้อมปรับปรุงหลุมปลูกด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิบัติการดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕-๕.๕
กลุ่มชุดดินที่ ๓๓	
ชุดดิน :	ชุดดินดงยางเอน (Don) ชุดดินกำแพงเพชร (Kp) ชุดดินกำแพงแสน (Ks) ชุดดินลำสนธิ (Ls) ชุดดินน้ำดุก (Nd) ชุดดินธาตุพนม (Tp) และชุดดินตะพานหิน (Tph)
ลักษณะเด่น :	กลุ่มดินทรายแปร่งละเอียดหรือดินร่วนละเอียดสีมากที่เกิดจากตะกอนแม่น้ำหรือตะกอนน้ำพารูปพัด ปฏิบัติการดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง
ปัญหา :	ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน บางพื้นที่อาจพบชั้นดานแข็งที่เกิดจากการเกษตรกรรม

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสมและที่ความแตกต่างกันในแต่ละปี เพื่อทำลายชั้นดานและป้องกันการเกิดชั้นดาน จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบ ระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน หรือทำแนวรั้วหญ้าแฝก มีการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในพื้นที่ปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๓๘

ชุดดิน :

ชุดดินเชียงใหม่ (Cm) ชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ชุดดินดอนเจดีย์ (Dc) ชุดดินไทรงาม (Sg) และชุดดินท่าม่วง (Tm)

ลักษณะเด่น :

กลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนริมแม่น้ำ มีปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลางการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา :

เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งชวงนาน บางพื้นที่อาจมีน้ำท่วมขัง หรือไหลบ่าท่วมขังอย่างฉับพลันในระยะที่มีฝนตกหนัก

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่

ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝก เฉพาะต้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล เลือกพื้นที่ที่ไม่เสี่ยงต่อการท่วมขังของน้ำ ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ชุดดิน :

ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินชุมพวง (Cpg) ชุดดินหุบกระพง (Hg) ชุดดินห้วยแกลง (Ht) ชุดดินสันป่าตอง (Sp) และชุดดินยางตลาด (Yl)

ลักษณะเด่น :

กลุ่มดินร่วนหยาบถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา :

ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพราง ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมี

หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำชั้นบันได คันดิน ปลุกพืชคลุมดิน ปลุกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำ
ฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ย
อินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก